

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2
0
2
4

No 5

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 910 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 30-mayda ruxsat etildi.

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoirazimovna, SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Uy-joy qurilishi madaniyati, uning o'ziga xos xususiyatlari va tamoyillari.....	10
Davletov Islambek Xalikovich, Zikrullayev Valixon G'aybullayev o'g'li	
Hududlar investitsiya muhitini oshirish muammolari.....	16
Akbarov Bekmurod Miryakubovich	
Qoraqalpog'iston Respublikasi ellikqal'a tumanida turizm klasterini joriy qilish mexanizmi.....	22
Norchayev Asatullo Norbo'tayevich	
Small Business and Private Entrepreneurship is the Priority Direction of Our Country's Economy.....	28
Tulagan Tukhtaraliev, G'aniev Muhammadjon Xalilovich	
Resurs soliqlarini soliqqa tortish mexanizmlarini takomillashtirish.....	31
Tursunova Zulayxo Abdujobir qizi	
O'zbekistonda muqobil energiya manbalaridan foydalanish elektrotexnika sanoati rivojlanishining istiqboli sifatida.....	34
Uraimjonov Azizbek Raxmonjon o'g'li	
Oliy ta'limning raqobatbardoshligini ta'minlashda ta'lim sifatining mohiyati va asosiy tamoyillari (O'zbekiston misolida).....	40
Egamov Sevinchbek Maxsud o'g'li	
Financial Mechanisms of Supporting Textile Products Export.....	46
Gaybullayeva Gulbaxor Maxmudovna, Yakubova Ugiloy Mamasoliyevna	
O'zbekiston Respublikasida hududlarni mutanosib barqaror rivojlantirish masalalari va yechimlari.....	49
Hojiyev Tal'at Toshpo'latovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida ayollar biznesini shakllantirish yo'llari.....	54
Ibodullayeva Malohat Sirojiddin qizi	
Davlatning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda qishloq xo'jaligini rivojlantirishning xorijiy tajribasi.....	57
Bekmirzayev Mirzoxid Adashaliyevich	
Turizm sohasi rivojlanishining istiqbollari.....	61
Ergashev Rahmatulla Xidirovich, Jabborova Zuhra Abdig'ani qizi	
Jahonda kabel bozorini rivojlantirish xususiyatlari va tendensiyalari.....	68
Uralov Olimjon Mahammadjonovich	
Namangan viloyatida yoshlarning iqtisodiy faolligi ko'rsatkichlari dinamikasini tahlil qilish.....	72
Mirzatov Baxtiyor Toxirovich	
Turizm sohasiga malakali kadrlar tayyorlashdagi muammolar va ularning yechimlari borasida tavsiyalar.....	77
A. I. Raxmatov	
Трансформация внешнеторговых связей Республики Узбекистана.....	83
Ахмедова (Жабборова) Нилуфар Икболжон кизи	
Korxonalarda investitsiyalarni moliyalashtirish manbalari va usullarining tahlili.....	88
Kuziyeva Nargiza Ramazanovna, Xusanov Faxriddin Jamoliddin o'g'li	
Turizmning mohiyati xususida nazariy yondoshuvlar va ularning tahlili.....	94
R. I. Pardayev	
Katta hajmga ega bo'lgan maxsus qurtxonalarda boqilayotgan ipak qurtlariga harorat va namlikni ta'siri.....	101
Raxmanova Xurinisho Egamovna	
Mahalliy byudjet daromadlarini shakllantirishda mahalliy soliqlar va soliqdan tashqari tushumlarning ahamiyati.....	104
Rajjaboyeva Dildora Zakirovna	
Banklarda stress-test asosida ESG-risklarni baholash.....	110
Nilufar Sharipova	
Yashil iqtisodiyotni rivojlantirishda banklarda ekologik va ijtimoiy risklarni baholash va boshqarish tizimini joriy etishning ahamiyati.....	114
Karimov Shamsiddin Akram o'g'li	
Qimmatli qog'ozlarni qiymatini baholash usullari va modellari.....	122
Botirxo'ja Aziza Faxmuddin qizi	
Sanoat ishlab chiqarishda diversifikatsiyaning nazariy asoslari.....	127
Davronbek Sharibjonovich Raximov	
Mamlakatimizda innovatsiyalarni moliyalashtirishning amaldagi holati tahlili.....	133
Aminov Farrux Farxadovich	

Raqamli iqtisodiyotda moliyaviy hisobot tahlilini takomillashtirishning o'ziga xos xususiyatlari.....	138
G. J. Jumayeva	
Qurilish sohasida logistika tizimlariga zamonaviy texnologiyalar bilan ta'minlanganlarning amaliy jihatlari....	141
Mirsodiqov Abdulla Tursunaliyevich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida inson kapitalini boshqarishdagi muammolar	146
Nematova Shaxlo Egamberdiyevna	
Aholi daromdlari va omonatlarini shakllantirishning nazariy asoslari.....	149
Xakimov Zohid Norbo'tayevich	
Tasvirlarga raqamli ishlov berish jarayonini intellektuallashtirish algoritmini yaratish.....	158
Zoirov O'lmas Erkin o'g'li	
Mintaqa iqtisodiyotida investitsiya faoliyatini moliyalashtirish samaradorligini baholash	164
Chilmatova Dilnoza Abdurahimovna	
Возможности внедрения и развития исламских банковских продуктов в рынок Узбекистана.....	168
Иноятowa Камолa Фуркатовна	
Davlat xizmatchisi faoliyatida ijtimoiy javobgarlikning o'rni	172
X. X. Ikramov	
Korporativ boshqaruv tizimida buxgalteriya hisobini tashkil qilishning o'ziga xos xususiyatlari	176
Abdug'aniyev Muhammadamin Abdug'affor o'g'li	
Hududiy kambag'allik chegaralarini aniqlashning ahamiyati (Qashqadaryo viloyati misolida).....	182
Hamdamov Shahzod Ilhom o'g'li, Alisher Yunusaliyevich Safarov	
Kichik biznesga mahalliy investitsiyalarni jalb qilish va ulardan samarali foydalanishda franshizaning roli	189
Rabimqulov Sherzod Murtozayevich	
Tijorat banklarida marketing strategiyalaridan foydalanishning ilmiy-nazariy asoslari.....	193
Maxamadjanov Akbar Maxamadaliyevich	
Davlat sherikchilik asosida maktab va maktabgacha ta'lim moliyashtirishligini o'ziga xos xususiyatligi.....	198
Boltaboev Murodbek Aybekovich	
Moliyaviy savodxonlikni rivojlantirish davr talabi	203
X. I. Boyev	
Banklarda chakana kreditlash turlari va ularni raqamli transformatsiya qilishning zarurligi	207
Axmedova Dilrabo Kurbondurdi qizi	
Rasmiy ish bilan bandlik – aholining munosib turmush darajasini ta'minlash demak.....	216
Farhod Bagibekovich Xalimbetov	
Jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i uchun qo'llaniladigan soliq imtiyozlarining amaldagi holati va tahlili.....	220
Valiyeva Sayyora Xushbaqovna	
Автомобильная промышленности развитых стран: становление, развитие, пути совершенствования.....	227
Назарова Раъно Рустамовна, Абдухамидова Мафтуна Турсуналт кизи	
Влияние цифровизации на внешнеэкономическую деятельность	232
Шермаматова Ирода Ойбековна, Тиллаев Хуршиджон Сулаймон ўгли	
ИИ в банковском бизнесе: ключ к конкурентной привлекательности	238
Фаттахова Муниса Абдухамитовна	
Tijorat banklari kapitalining iqtisodiy mazmuni va uning tarkibi	243
Ergashev Axmadjon Maxmudjon o'g'li	
Особенности банковского кредитования и факторы препятствующие финансово-кредитной поддержке субъектов сферы туристических услуг.....	248
Розоков Мухаммадазиз Мансурович	
Factoring Operations in Banks.....	253
Boykabilova Iroda, Davronova Dilnoza Damirovna	
Moliyaviy sektordagi aksiyadorlik jamiyatlarining korporativ strategiyasini shakllantirishda risklarni bartaraf etish.....	257
Jaxongirov Rustam Jaxongirovich, Xo'jamurodov Asqarjon Jalolovich	
O'zbekistonning jozibador investitsiya muhitini yaratishda huquqiy asoslarni yanada takomillashtirishning ilmiy va amaliy zaruriyati	264
Oybek Elmuratov	
Qurilish materiallarini ishlab chiqarish korxonalarining boshqarish tizimini takomillashtirish.....	268
Uzakova Umida Ruzievna	

Tashkent Economy – Locomotive of the Country's Economy	274
Akramova Aziza Abduvohidovna, Maqsudov Bunyod Abdusamadovich	
O'zbekiston Respublikasida ishbilarmonlik turizmining tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish yo'llari	278
Musayeva Shoira Azimovna, Usmonova Difuza Ilhomovna	
Mintaqalar iqtisodiyotining barqaror o'sishini ta'minlashda investitsiyalardan samarali foydalanish mezonlari va ularni hisoblash usullari	284
Norqobilov Nusrat Norsaitovich	
Marketing strategiyasi: raqobatchilik sharoitida tadbirkorlik faoliyatini yuritishning rivojlantirilishi	288
Kutbitdinova Moxigul Inoyatovna, Matrizayeva Dilaram Yusubayevna	
Mahalliy budjetlar mablag'laridan samarali foydalanishni ta'minlashning eng asosiy istiqbolli yo'nalishi	295
S. Y. Ismoilova	
Atrof-muhitga zararsiz, tabiiy tarkibli korroziya ingibitorlari turlarini tahlil qilish	300
Qurbonova Firuza Solexovna	
Oliy ta'lim muassasalarida xarajatlar smetalari ijrosi hisobini yuritish tartibi	306
AbdulAziz Norqo'chqorov Ziyadullayevich	
Tijorat banklarining investitsion faoliyati samaradorligi va uni rivojlantirish yo'llari	312
Olimova Nodira Xamrakovna	
Baholangan majburiyatlar hisobini takomillashtirish	324
Ochilov Farxodjon Shavkatjon o'g'li	
Qurilish-pudrat tashkilotlarida auditorlik tekshiruvda faoliyat uzluksizligini baholash	331
Tulovov Erkinjon To'liqin o'g'li	
Основные направления развития инвестиционной деятельности предприятий	335
Махкамова Надира Саидмуратовна	
Milliy statistika axborot tizimlarining funksional jihatlari va o'ziga xos xususiyatlarining tahlili	340
Otajonova Gulhoyo Maqsud qizi	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatini boshqarish axborot tizimini modellashtirish	345
Xudoyorov Laziz Niyozovich, Ergashova Nargiza Boboxonovna	
Mamlakatimizda aksiz to'lanadigan tovarlarni soliqqa tortish usullari	351
Alimardonov Muxammadi Ibragimovich, Qarshiyev Daniyar Eshpulatovich	
Iqtisodiy rivojlanish sharoitida investitsiya loyihalarini jalb qilgan mablag'lar orqali moliyalashtirishning zarurligi	357
Amonova Dilafro'z O'tkurovna	
To'lov tashkilotlarini tashkil etishda xatarlarni boshqarish	362
Axmedov Miraziz Alisherovich	
Korxonada inson kapitalini rivojlantirish tizimi va konsepsiyasini takomillashtirish imkoniyatlari	367
Hamrokulov M. O.	
Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida kichik sanoat zonalari faoliyatining zarurligi va iqtisodiy-huquqiy maqomi	375
Shodmonqulov Kamoliddin Murodillayevich	
Bank tizimida marketing faoliyati orqali yangi innovatsion xizmatlarni joriy etishning zamonaviy holati	379
Raxmatov Temur Sotiboldiyevich	
Экономическая сущность инновационной деятельности в банковском секторе	388
Шадиева Дилдора Хамидовна	
Yengil sanoat taraqqiyotining xitoy tajribasi va undan o'zbekistonda foydalanish imkoniyatlari	392
Jumaniyazova Feruza Rajabovna	
Tut parvonasi zararkunandasining biologik tarqalishi va zararini oldini olish choralari	402
Oybek Toshmurovich Karimov	
Ijtimoiy adolat va ayollar huquqlari: kasbiy kamsitish	406
Iminova Nargizaxon Akramovna	
Ishsizlik nafaqalari tayinlash va xalqaro tajriba	412
Sholdarov Dilshod Azimiddin o'g'li	
Takroriy ekinlar urug'ini to'g'ridan-to'g'ri nol ishlov berish orqali ekadigan qurilmaga tushadigan yuklamaning nazariy tadqiqoti	418
Abdullayev Baxodirjon Valijon o'g'li	
Banklarida jinoiy faoliyatdan olingan daromadlarni legallashtirishga qarshi kurashish tizimining roli	422
Abdullayeva Dildora Qudratovna	

Biologik aktivlar hisobini moliyaviy hisobotning xalqaro standartari asosida tashkil etishning uslubiy jihatlari	425
Adxamov Samariddin	
Barqaror iqtisodiy o'sishga erishishda to'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyalarning ahamiyati.....	430
Asqarova Mavluda Turabovna, Otajonova Charosxon Polvonquli qizi	
Ilmiy-innovatsion iqtisodiyotda suv xo'jaligini rivojlantirish muammolari, yechimlar va natijalar: fundamental asosda.....	435
Babadjanov Abdirashid Musayevich	
Budjet tashkilotlarida buxgalteriya hisobini yuritishning milliy va xalqaro standartlari.....	441
Maxamadaliyeva MahliyoXon Maxamadmurod qizi	
Tijorat banklari aktivlari va ularni samarali boshqarish nazariy asoslari	448
Masharipov Maxmud Bekturdiyevich	
Tijorat banklarning moliyaviy faoliyatida yuzaga keladigan xavf-xatar va uning mohiyati	453
Rashidov Raximjon Iskandarovich, Abduraxmonov Anvar Akbar o'g'li	
Kichik sanoat zonalarini barpo etish va rivojlantirish omillari va hozirgi holatining tahlili	459
Samijonov Musobek G'ayratjon o'g'li	
Moliyaviy menejment tizimi samaradorligini oshirishda raqamli marketing strategiyasidan foydalanish	466
Sobirjonov Sanjar Sobirjonovich	
O'zbekiston Respublikasi moliyaviy tizimida byudjetdan tashqari jamg'armalarning ahamiyati va o'rni	473
Babanazarova Gulzar Ziautdinovna, Ajibayeva Rauiya Maxsudovna	
Aholi daromadlarini oshirishda asalarichilikning o'rni	479
Xudayarova Zuxra Yuldashevna	
Цифровые и традиционные методы сбора информации в маркетинговых исследованиях: сравнительный анализ	482
Бекназова Комилахон Миркамол кизи	
Tijorat banklari faoliyatida iqtisodiy risklar va ularni nazariy asoslari.....	490
Burxonov Asliddin Asqar o'g'li	
Biznes tuzilmalarini diversifikatsiya qilish modellari va usullari hamda innovatsion rivojlanish strategiyalarining qiyosiy tavsifi.....	497
Matyoqubova Dilfuza Olimboyevna	
Тенденции развития пищевой промышленности Узбекистана.....	503
Назарова Раъно Рустамовна, Нигматуллаева Гульчехра Нуруллаевна	
Soliq-bojxona siyosatining dolzarb masalalari va ularni takomillashtirish yo'nalishlari.....	509
Usmonov Kaxramonjon Akbaraliyevich	
Статистический анализ факторов, влияющих на бренд молока и молочных продуктов в Узбекистане	513
Холдарова Фариза Тухтабаевна	
Правовое регулирование рынка цифровых активов и криптовалют.....	519
Якубова Ш. Ш., Рашидов Рахимжон Искандарович	
Efficiency of Internal Audit Service and Report Improvement: Control of Sanatorium-Wellness Institution	528
Shafkarov Fahriddin Khudaiberdievich	
Development of Digital TV Services in the Conditions of Digitalization of the Economy.....	534
Farhad Karimov	
Kichik biznes faoliyatida muhim muvaffaqiyat omillarini belgilashning ahamiyati va ularni baholash.....	538
Kabulova Nurgo'zal Umirbek qizi	
Barqaror iqtisodiy o'sishni ekonometrik tadqiq etish	541
Muminova Maxbuba Abduvafboyevna	
Korxonaning moliyaviy-xo'jalik faoliyati ko'rsatkichlarini baholash.....	548
Musurmonova Mahbuba Omonovna	
Tadbirkorlik subyektlari tashqi savdo faoliyatini ichki tartibga solishni takomillashtirishning ayrim jihatlari..	552
To'rayev Nurbek Muxammadovich	
Temir yo'l transportida xizmat ko'rsatish jarayonini rivojlantirishning retseptiv tahlili	557
Raxmonov G'ayrat Ismatulloyevich	
Strategik boshqaruv hisobi va uning uslubiyotini takomillashtirish masalalari.....	562
Sharipova Shoxida Abdinabiyevna	
O'zbekiston Respublikasida "yashil" iqtisodiyotni qo'llab-quvvatlashning iqtisodiy mexanizmlari.....	567
Shodmonov Ruslan G'olib o'g'li	
Institutsional investorlar faoliyatini tashkil etishning kontseptual jihatlari	574
Sultanov Maxmud Axmedovich	

Tijorat banklari foydasini soliqqa tortishning ayrim me'yoriy-huquqiy asoslari.....	578
Turanov M. Sh.	
O'zbekiston Respublikasi iqtisodiyotining rivojlanishida tijorat banklarining o'rni.....	586
Zubaydullayeva Zulayxo Karimovna, Kaxarova Dildora Erkinovna	
O'zbekistonda tayyor kiyimlar bozori ko'lamini oshirishda marketing strategiyalarining samaradorligi.....	596
Urazov Mansur Musurmanovich	
Yevropaga barqaror eksport va qishloq xo'jaligida yashil rivojlanish uchun Mosh bozori strategiyalarining ta'sirini baholash.....	599
Valiyeva Aziza Anvar qizi	
Rangli tasvirlarga raqamli ishlov berish jarayonlarini paralellashtirish.....	605
Xidirova Barchinoy Ilxomovna	
Korxonalarda ishchi personal ehtiyojlarini motivatsiyaga ta'siri.....	610
Aripov Oybek Abdullayevich, Axmedov Muzaffar Shokirjonovich	
Цифровые и традиционные методы сбора информации в маркетинговых исследованиях: сравнительный анализ.....	615
Бекназова Комилахон Миркамол кизи	
Iqtisodiyotning erkinlashtirilishi sharoitlarida kichik biznes sektori rivojlanishining imkoniyatlari.....	623
Botirova R. A., Sirojiddinov I. Q.	
Positioning Textile Products in Competitive Strategy.....	626
Икрамова Нодира Бурхон кизи	
Sanoatni tarkibiy o'zgarishlar asosida maqbullashtirish va samaradorlik ko'rsatkichlarini prognozlash.....	631
Kasimov Azamat Abduraimovich	
O'zbekiston Respublikasi budjetini shakllanishida egri soliqlarni undirishning fiskal samaradorligi.....	638
Abdulxayeva Shahnoza Muxammadiyevna	
To'qimachilik klasterlari eksport salohiyatini boshqarish masalalari.....	645
Mamasoliyev G'ayratbek Maxamadyusupovich	
Влияние плодородности почвы на урожайность хлопчатника в хлопково-текстильных кластерах Республики Каракалпакстан.....	650
Сагиева Молдир Оразбай кизи	
Оценка категории вейпов среди курильщиков электронных сигарет Узбекистана.....	655
С. М. Мирзалиев, М. О. Куролов, Г. К. Абдурахманова, Джуди Сметана, Крисси Льюис	
Jahon kabel bozorini tatbiq etish va rivojlantirish xususiyatlari.....	668
Uralov Olimjon Maxammadjonovich	
Moliyaviy hisobotlar va ularni tuzish va auditorlik tekshiruvdan o'tkazishning uslubiy jihatlari rivojlantirish.....	673
Nomozova Qumri Isoyevna, Abdinazarov Samijon Abbos o'g'li, Jabbarov Azamat Murodullayevich, Boymurodov To'liqin Azamatovich	
Digital Transformation Implementation Directions and Instrument Analysis.....	680
Abdurakhmonov Abdumalik Abdurashidovich	
Understanding Financial Indicators and Their Strategic Utilization: Insights from Global Practices and Uzbekistan's Experience.....	684
Astanova Zarnigor Obid qizi, Nomozova Qumri Isoyevna, Jurayev Xurshid Mamatkulovich, Ismatova Kamola Obid qizi	
Turizm xizmatlari eksportida zamonaviy texnologiyalar orqali xizmatlar sifatini oshirishning ahamiyati.....	690
Bakhromov Akmal Abduvahid o'g'li	
Sanoat korxonalarida personal mehnatini tashkil etishni optimallashtirish yo'llari.....	695
Dilovarxo'jayeva Dilnozaxon Shavkatxo'ja qizi, Rustamova Dilnoza Jamshid qizi, Axtamova Parizod Oybek qizi, Nuritdinova Maftuna Jahongirovna	
O'zbekiston Respublikasida pul-kredit siyosati instrumentlaridan foydalanish amaliyotini takomillashtirish..	701
Kaxarova Dilnoza Shavkatovna	
Bojxona faoliyatini transformatsiyalashda innovatsion boshqaruvni takomillashtirishga oid nazariy qarashlar.....	706
Ro'ziboyev Muhiddin Xushnudovich	
Xizmat ko'rsatish sohasida aholining tadbirkorlik faolligini oshirish tendensiyalari.....	710
Xudayarova Maftuna Shavkatovna	
O'zbekiston qishloq xo'jaligini rivojlantirishda xorijiy va mahalliy investitsiyalarning o'rni.....	717
Yusupov Komaliddin Baxtiyor o'g'li	

Факторы успеха в управлении инвестициями промышленных предприятий	721
Ёдгоров Сардорбек Самадович	
Issues of minimizing risks related to mortgage lending of commercial banks of the republic of Uzbekistan	726
Kulliev Istam Yangimurodovich	
O'zbekiston Respublikasida nomoddiy aktivlar hisobini moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari talablari asosida tashkil etish xususiyatlari	735
Pardayeva Zulfizar Alimovna	
Tijorat banklari faoliyatida risklarni pasaytirish yo'llari.....	740
Toymuxamedov Ibroxim Rixsiboyevich	
Investitsiyalar – moliyaviy barqarorlik kafolati.....	746
Xaydarov Nizamiddin Xamrayevich	
Современные подходы к управлению системой заработной платы и льгот в условиях рыночной экономики	751
Дониерова Фотимабону Алишер кизи	
Atrof-muhit muhofazasida xulq-atvor iqtisodiyotining roli	759
Djalilov Farxod Abduganiyevich	
Eco-Paths of Uzbekistan: How Corporate Social Responsibility in Tree Planting and Transport Infrastructure is Paving the Way For Sustainable Futures.....	763
Oybekov Shohjahon Akmal o'g'li, Alfira Sofia, Yangiboyev Sirojiddin Jo'ramurodovich	
Oliy ta'lim xizmatlar bozorida raqamli marketingning ahamiyati.....	771
Ruziyeva Shaxlo Raupovna	
Sanoatning kon-geologiya korxonalari iqtisodiy xavfsizligini ta'minlash xususiyatlari.....	776
Xotamov Javohir Abdusharop o'g'li	
Qishloq xo'jaligi agrotexnologiyalarni tijorat banklari orqali kreditlash yo'llari	781
Isakov J. Ya.	
Savdo korxonalarini rivojlantirishda tijorat banklarining ahamiyati va ularni takomillashtirish istiqbollari.....	788
Aktamov Abdulvali Abdug'ani o'g'li	
Ekologik muammolar va "yashil" iqtisodiyot.....	794
Axunova Shohista Nomanjanovna, Maxkamova S. Sh.	
Rivojlangan mamlakatlar tajribasida umidsiz soliqlar qarzini hisobdan chiqarish tartiblari va uni amaliyotda qo'llash masalalari.....	798
G'aybullayev Abdunabi Abduvohid o'g'li, Usubjanov Shavkat Sidiqjanovich, Abdulazizov Baxodirjon Muhammadzohid o'g'li	
Qishloq xo'jaligida qiymat yaratish zanjirini raqamli texnologiyalarni qo'llash asosida takomillashtirish	804
Iroda Turdibayevna Kudratova	
Soliq hisobi va tahlilini takomillashtirishning asosiy yo'nalishlari.....	808
Jumayev Umid Nazarovich, Xo'jayev Sadridin Mamatmurotovich, Gapparov Zokirjon Bozorovich	
Biznesni raqamlashtirishning iqtisodiy mazmuni va binnesni transformasiyasining nazariy asoslari.....	812
Mamajonov Fayzullo Abdusamatovich	
Tadbirkorlik subyektlari eksportini rivojlantirishda raqamli platformalardan foydalanishning xorijiy tajribalari va ulardan foydalanish yo'llari	816
Mamasoatov Dilshod Ravshanovich	
O'zbekistonda raqamli iqtisodiyotning ahamiyati va iqtisodiy rivojlanishga ta'siri.....	824
Maxmudaliyeva Manzuraxon Raxmon qizi	
Globalashuv sharoitida iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlash masalalari	827
Qo'ziyev Shodiyor Qilichboy o'g'li, Xakimov Javohir Hamza o'g'li, Turganbaev Nursultan Bayram o'g'li, Masharipov Rasulbek Jo'rabekovich, Xasanov Ruslan Raxmatovich	
Davr xarajatlari va audit hisobini takomillashtirish.....	833
Quliyev Komiljon Shuxratovich, Ismatov Shohislom Nabi o'g'li, Qilichov Chingiz Ne'mat o'g'li	
Innovatsion ta'lim texnologiyalarining mohiyati va nazariy asoslari.....	836
R. K. Ollaberganova	
Mamlakatda moliya bozorini takomillashtirishning asosiy yo'nalishlari.....	841
Rizayeva Laylo Patxulla qizi, Boboqulova Shaxlo Turg'in qizi, Aminjonova Nozima Naimjonovna	
Qishloq xo'jaligida pillachilik biznesini rivojlantirish sharoitlari va imkoniyatlardan samarali foydalanish tahlili	846
Turgunov Odilbek Maripovich	
Hudud investitsion faolligini oshirishda marketing strategiyalaridan samarali foydalanish yo'llari	853
Achilov Abrorjon Niyatqobilovich, Ergashev Alijon Hojimatovich	

Инструменты финансового рынка в сокращении уровня бедности в экономике Республики Узбекистан.....	857
Саиткулова Матлуба	
“Yashil” iqtisodiyot, ekologiyalashtirish va barqaror rivojlanish integratsiyasi: barqaror kelajakni ta’minlashga kompleks yondashuv.....	862
Tadjibayev Zakir Malikovich	
O‘zbekistonda iqtisodiy faollikni ta’minlashga qaratilgan fiskal va monetar siyosatlarining hozirgi holati.....	867
Xudaybergenova Nigora Turgunbayevna	
Davlat budjetida g‘azna ijrosining o‘rni.....	874
Jo‘rayeva Mohinur Norqul qizi, Axmedova Yashnar Abdulla qizi, Nosirova Jamila Akbarovna	
Davlat budjeti daromadlarining ijrosi va nazorati.....	878
G. M. Samandarova	
Sanoat korxonalarida intellektual resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish mexanizmi.....	883
Q. A. Odinayev	
Tools of State Policy for Sustainable Development of Social Infrastructure in Uzbekistan.....	888
Abbasov Baurjan Madiyarovich, Navik Istikomah, Se M.Si, Nasriddinov Fazliddin	
Некоторые вопросы инноваций в развитии банковской деятельности.....	894
Джураев К. Т.	
Применение цифровых технологий в противодействии финансовым мошенничествам	901
Гадаев Исмаи Ядгарович	
Turizm sohasida kadrlar tayyorlashga ilmiy-nazariy yondashuvlar va kadrlarning zamonaviy kompetensiyalari	905
Yuldasheva Dilnoza Ulug‘bekovna	

QISHLOQ XO'JALIGIDA QIYMAT YARATISH ZANJIRINI RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH

UO'K:338.43

Iroda Turdibayevna KudratovaToshkent davlat iqtisodiyot universiteti
Samarqand filiali mustaqil izlanuvchisi

Annotatsiya: Maqolada qishloq xo'jaligida raqamli iqtisodiy munosabatlarni takomillashtirish masalalari qishloq xo'jaligida qiymat zanjirini raqamlashtirish bilan bog'liq IFarming, Agriculture 4.0, Farming 4.0 va Smart Farming konsepsiyalari ko'rib chiqilgan, raqamli transformatsiyalashuv asosida qiymat zanjiri samaradorligini oshirish, Qiymat yaratish zanjirini raqamli texnologiyalarni qo'llash asosida takomillashtirish yo'nalishlari va modeli taklif qilingan.

Kalit so'zlar: raqamlashtirish, qiymatlar zanjiri, IFarming, Agriculture 4.0, Farming 4.0, Smart Farming, stratagemlar.

Abstract: The article examines the issues of improving digital economic relations in agriculture based on the concepts of IFarming, Agriculture 4.0, Farming 4.0 va Smart Farming related to the digitalization of the value chain, suggests directions and a model for improving the efficiency of the value chain based on digital transformation and digital technologies.

Key words: digitalization, value chain, Farming, Agriculture 4.0, Farming 4.0, Smart Farming, stratagems.

Аннотация: В статье рассмотрены вопросы совершенствования цифровых экономических отношений в сельском хозяйстве на основе концепции IFarming, Agriculture 4.0, Farming 4.0 va Smart Farming, связанные с цифровизацией цепочки ценности, предложены направления и модель повышения эффективности цепочки создания добавленной стоимости на основе цифровой трансформации, и цифровых технологий.

Ключевые слова: цифровизация, цепочка ценности, IFarming, Agriculture 4.0, Farming 4.0, Smart Farming, стратегемы.

KIRISH

Raqamli iqtisodiy munosabatlarning kuchayishi nafaqat boshqaruv faoliyatida, balki qishloq xo'jaligida ham raqobat muhitining tubdan o'zgarishiga, iqtisodiy qiymat yaratishning yangicha tamoyil va uslublaridan foydalanishni taqozo etmoqda. Chunki raqamlashtirish jarayonlari keng miqyosli bo'lib, o'zgarishlar faqatgina korxona yoki butun agrosanoat majmuasi ichida ro'y bermaydi, balki, qiymat yaratish zanjirining barcha bo'g'inlarini qamrab oladi. Qishloq xo'jaligida raqamli texnologiyalarning qo'llanilishi 1990-yillardan e'tiboran boshlangan (sensorli tahlil, mashina dasturlari va shu kabilar) bo'lib, yer resurslarini samarali taqsimlash, ekinlarni joylashtirish, qishloq xo'jaligi ishlab chiqarish kuchlarini joylashtirishni modellashtirishda keng qo'llanilgan holda yangicha yondashuvlar asosida samaradorlik va mahsuldorlikning oshishiga imkon berdi. Shu bilan birga bugungi kunda zamonaviy fan va texnologiya yutuqlari (dronlar, robotlar, agro-meteo, fermer xo'jaliklarini boshqarishning dasturiy ta'minoti va elektron platformalari, elektron savdo maydonchalari) integratsiyalashgan holda "aqilli qishloq xo'jaligi" konsepsiyasini vujudga keltirdi.

MAVZU BO'YICHA ADABIYOTLAR TAHLILI

Xorijlik olimlardan qiymat yaratish zanjirini tadqiq qilish, raqobat ustunligiga erishishda qiymat zanjirining ahamiyatini yoritishga qaratilgan ilmiy tadqiqotlar M.Porter ^[1]ning ilmiy tadqiqotlarida, shuningdek, qishloq xo'jaligida raqamli transformatsiyalashuv jarayonlarini hamda qiymat zanjiri samaradorligini oshirish, yer resurslarini boshqarish, qishloq xo'jaligi tovar ishlab chiqaruvchilari o'rtasidagi iqtisodiy munosabatlarni takomillashtirish masalalari Farming 4.0, qishloq xo'jaligida qiymat zanjirini raqamlashtirish bilan bog'liq Ifarming ^[2], Agriculture 4.0 ^[3] va Smart Farming ^[4] konsepsiyalarida o'z aksini topgan.

O'zbekistonlik olimlardan S.R.Topildiyevning izlanishlarida "...qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishini izchil rivojlantirish, mamlakat oziq-ovqat xavfsizligini yanada mustahkamlash, paxta ekin maydonlarini qisartirish, intensiv

bog'larni tashkil etish va yerlarni melorativ xolatini yaxshilash yo'llari" [5], Z.T.Teshaboyevaning tadqiqotlarida "...qishloq xo'jaligini barqaror rivojlanishini ta'minlashda raqamli texnologiyalardan foydalanish, "aqlli qishloq xo'jaligi"ni shakllantirishda raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish yo'llari" [6] o'rganilgan. Shu bilan birga qishloq xo'jaligida qiymat yaratishning uzluksiz zanjirini shakllantirish borasidagi dolzarb vazifalar paxta-to'qimachilik klasterlarida qiymat yaratish zanjiri samaradorligini raqamli texnologiyalarni qo'llash asosida takomillashtirish zaruratini keltirib chiqaradi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot davomida induksiya va deduksiya, guruhlash, mantiqiy tahlil usullardan foydalanilgan. Tadqiqot natijalarini umumiy yaxlit tarzda ifodalash maqsadida jadval va rasmlardan foydalanilgan. Tadqiqot gipotezasi qishloq xo'jaligida qiymat yaratish zanjiri samaradorligini raqamli texnologiyalarni qo'llash asosida oshirishga asoslanadi.

TAHLILLAR VA NATIJALAR

Iste'mol qimmatdorligi yoki qiymati – iste'molchining mahsulot yoki xizmatga uning foydaliligi, nafliligini idrok etish asosida bergan qiymati, qadrlilik darajasini anglatadi. O'z navbatida, qiymat yaratish – iste'molchilar tomonidan nafliligi yuqori baholangan mahsulot, xizmatlar va/yoki ratsionalizatorlik yechimlarini yaratish va qo'llash jarayonini anglatadi. Qiymat yaratish zanjiri tarmoqning o'ziga xos kirish to'siqlari ham bo'lib, boshqa ishtirokchilarning erkin kirib kelishiga to'sqinlik qiladi va ko'proq qiymatga ega bo'lishni ta'minlaydi. Bozorga kirish to'siqlari o'ziga xos stratagemlar hisoblanib mustahkam pozitsiyani saqlab qolish raqobat ustunligini yaratish va saqlab qolish, noyob resurslar va imkoniyatlardan samarali foydalanish mexanizmini yaratishga imkon beradi [7].

Shuningdek, qishloq xo'jaligidagi qiymat zanjiriga agrolesurslar, kimyoviy o'g'it va vositalar, qishloq xo'jaligi texnika va texnologiyalarini yetkazib beruvchilardan tortib to yakuniy iste'molchilargacha bo'lgan barcha subyektlar va jarayonlar kiradi. Ayniqsa bugungi kunda qiymat yaratish zanjiriga yangi bo'g'in sifatida kimyo sanoati, mashinasozlik va oziq-ovqat sanoati, ulgurji va chakana vositachilar, tijorat banklari, qishloq xo'jaligi mahsulotlarini tashish, yuklash/tushirish va saqlash xizmatlari ko'rsatuvchi subyektlar ham kirib kelganligi bu borada rakamli texnologiyalarni ko'llash zaruratini keltirib chiqarmoqda.

Qiymat zanjiri samaradorligini oshirishda zamonaviy yondashuvlar yuqori darajada iste'molchiga yo'naltirilganlikka erishish lozimligini, ehtiyojni yuqori darajada qondirishi mumkin bo'lgan mahsulot va xizmatlarining taklif etish g'oyasini ilgari suradi. Biroq qishloq xo'jaligida mahsulotlarni yetishtirishning ko'plab omillar (ekin turi, navi, iqlim, tuproq unumdorligi, ob-havo, ekinlarni joylashtirish, agromeliorativ tadbirlar) ga bog'liq ekanligi, ikkinchi tomondan har bir ekin turi bilan aniq tadbirlarni amalga oshirishni, zaruriy agrolesurslar, kimyoviy o'g'it va vositalar, qishloq xo'jaligi texnika va texnologiyalarini joyga, kerakli vaqtda, miqdorda, zaruriy sifat va eng kam harajatlar hisobiga yetkazib berishni talab etadi. Har ikkala yondashuvni yaxlit holda qo'llash sohaga doir ma'lumotlarni to'plash, uzatish, qayta ishlash va qo'llash imkonini beruvchi raqamli texnologiyalarni qo'llash orqali amalga oshirish mumkin. Bu avvalo "aqilli qishloq xo'jaligi" konsepsiyasi hisoblanib, sohaga sensorli tahlil(TouchMe), simsiz aloqa(WiFi), katta ma'lumotlar(BigData)ni tahlil qilish, dronlar va robot-texnologiyalarin qo'llash asosida raqamli transformatsiyalashuvni anglatadi.

Qiymat yaratish zanjirini raqamli texnologiyalarni qo'llash asosida takomillashtirish quyidagi yo'nalishlarda amalga oshirishligi maqsadga muvofiq hisoblaymiz:

- **Faoliyat turlarini raqamlashtirish.** Qiymat yaratish zanjirini avvalo ITTKI, ishlab chiqarish, logistika, marketing, sotishni rag'batlantirish va va sotuvdan keyingi servisni raqamlashtirish orqali amalga oshirish kerak. Bunda fermer xo'jaliklarining dehqonchilik va chorvachilik faoliyati sohalari, zaruriy agrolesurslar, kimyoviy o'g'it va vositalar, qishloq xo'jaligi texnika va texnologiyalarini yetkazib berishni modellashtirish, dasturiy ta'minotini ishlab chiqish orqal jarayonlar zanjirining barcha bo'g'inlarida qiymat yaratishga taalluqli bo'lgan ma'lumotlardan ko'proq foydalanish va ularni raqamlashtirish amalga oshiriladi.
- **Logistik axborot oqimlarini raqamlashtirish.** Bunda avvalo moddiy va nomoddiy oqimlarni raqamlashtirishga alohida e'tibor qaratish lozim. Nomoddiy oqimlar sifatida zamonaviy asbob-uskunalar va texnologiyalar yordamida yer resurslari, iqlim, tuproq unumdorligi, urug'chilik, naslchilik to'g'risidagi ma'lumotlar turli mashinalar, uskunalar yordamida qayd qilinadi. Bugungi kunda birgina "...ekin turi kesimida mavsum davomida 10 GB ortiq ma'lumotlar to'plash mumkin" [8]. Sohada axborotlar oqimining ortishi bilan qishloq xo'jaligi mahsulotlarining narxi va iste'mol xususiyati, ularga buyurtma berish, sotish, sifat nazorat, iste'molchilarning turli taklif va e'tirozlarini qayta ishlash uchun uzluksiz axborot almashinuvi zarur.

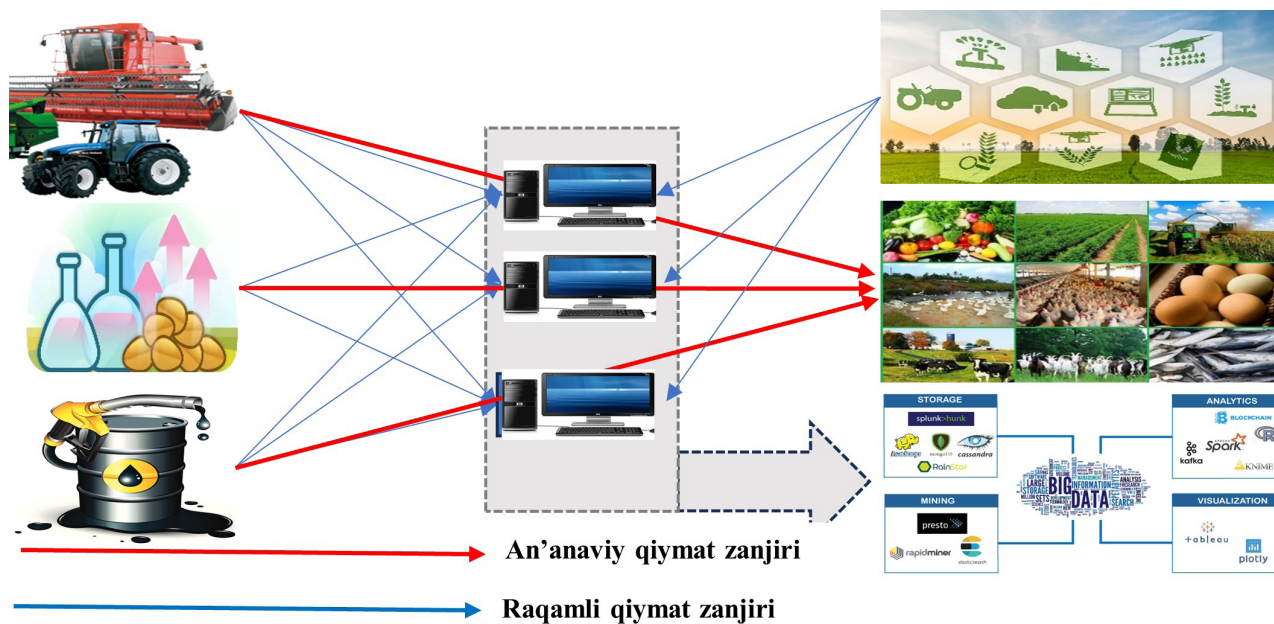

- **O'zaro munosabatlarni raqamlashtirish.** Bugungi kunda xo'jaliklararo iqtisodiy munosabatlarni kengaytirish, hamkorlikda qiymat yaratish, aqilli qishloq xo'jaligi" konsepsiyasi asosida qishloq xo'jaligi ekotizimini yaratish maqsadida turli internet va mobil ilovalar ishlab chiqilishi lozim. Bugungi kunda zamonaviy raqamli texnologiyalar ishlab chiqaruvchi kompaniyalar, konsalting firmalari va qishloq xo'jaligi tovar ishlab chiqaruvchilari o'rtasidagi munosabatlarni raqamlashtirishda ishtirok etish uchun, Masalan Weather Company ob-havo ma'lumotlarini, Alphabet kompaniyasi sun'iy intellektdan foydalanish bo'yicha investitsiyalar taklif qilishmoqda. Agriculture 4.0 esa qishloq xo'jaligi kadrlarini uzluksiz qayta tayyorlash, zamoavniy bilim, malaka va o'quvlarga o'rgatishni yo'lga qo'ygan [9].
- **Boshqaruv jarayonini raqamlashtirish.** Yuqorida keltirganmizdek, raqamlashtirish tufayli xo'jaliklararo iqtisodiy munosabatlarda, hamkorlikda qiymat yaratish jarayonlari qishloq xo'jaligida turli startap loyihalarni ishlab chiqish, munosabatlar arxitekturasini yaratish, shartnomaviy munosabatlarni soddalashtirish maqsadida "raqamli boshqaruv markaz"larini yo'lga qo'yishni ma'qul ko'rishmoqda (1-jadval).

1-jadval: Qishloq xo'jaligida raqamlashtirishning asosiy yo'nalishlari

Agro-meteorologik ma'lumotlarning raqamli xizmati	raqamli meteorologik qurilmalar yordamida havo va tuproq namligi, ob-havo, tuproq harorati, shamol tezligi va boshqalar haqidagi ma'lumotlarni tahlil qilish asosida dala ishlarini olib borish, qishloq xo'jaligi ishlab chiqarish harajatlarini optimallashtirish imkonini beradi
Aqilli dehqonchilik	Qishloq xo'jaligi ekinlarini samarali joylashtirish, o'simliklarning o'sishiga ta'sir qiluvchi unumdorlik parametrlarini boshqarishga qaratilgan texnologiyalar, texnik vositalar va shu yo'nalishda boshqaruv qarorlarini qabul qilish tizimlaridir. Ushbu yo'nalishdagi raqamlashtirishning ahamiyatli jihati ekinlarni joylashtirishni rejalashtirish, tuproq unumdorligi asosida o'g'itlash, yer solig'i stavkalarini xolis hisoblash, o'simliklarni himoya qilish vositalarini qo'llashni ko'zda tutadi
Aqilli chorvachilik	Yangi raqamli qurilmalar yordamida hayvonlarning ovqatlanish tizimini o'rganish, fiziologik holatini, boquv va bo'rdoqichilik, homiladorlik jarayonini uzluksiz kuzatish imkonini beradi. Natijada hayvonlarning sog'lig'ini kuzatib borish, ularni samarali davolash va oziqlantirishning individual ratsionlarini ishlab chiqish mumkin bo'ladi
Big Data	qishloq xo'jaligini prognozlash, boshqaruv qarorlarini qabul qilishda katta hajmdagi turli xil ma'lumotlarni qayta ishlashga imkon beradi
Agrar menejment	qishloq xo'jaligi tovar ishlab chiqaruvchilarini boshqarishning integratsiyalashgan tizimlari bo'lib, sun'iy yo'ldosh tasvirlari, vidoye-tahlillar, sensorli tahlil ma'lumotlari, ob-havo stansiyalari va boshqalardan foydalanishni ko'zda tutadi
Qishloq xo'jaligi texnikasini global kuzatish tizimlari (agrotrecking)	Qishloq xo'jaligi mashinalari harakatini uzluksiz kuzatish va marshrutlarni optimallashtirishga imkon beradi. Trekeing texnologiyalari yordamida transport vositalarining joylashishi, hudud bo'ylab harakatlanishini, daladan ruxsatsiz chiqib ketish kabi salbiy holatlarning oldini olish imkonini beradi.
Uchuvchisiz uchish apparatlari texnologiyasi	Fermer xo'jaliklari tomonidan ekinlarni rejalashtirish, hosilni yig'ish, dala haritasini yaratish va yerlarni inventarizatsiya qilishda qo'llanilib, mintaq va mamlakatda hosildorlikni modellashtirish va prognozlashtirish imkonini beradi

Fikrimizcha, qiymat yaratish zanjiri samaradorligini raqamli texnologiyalarni qo'llash asosida takomillashtirish an'anaviy qiymat yaratish zanjirini yaxshilash, qishloq xo'jaligida ma'lumotlar bazasini shakllantirish, raqamli qiymat yaratish zanjirini shakllantirish asosida uning samaradorligini oshirishga xizmat qiladi (1-rasm).

1-rasm: Qishloq xo'jaligida qiymat yaratish zanjiri samaradorligini raqamli texnologiyalarni qo'llash asosida takomillashtirish modeli

XULOSA VA TAKLIFLAR

Qishloq xo'jaligida qiymat yaratish zanjiri samaradorligini raqamli texnologiyalarni qo'llash asosida oshirish hamda qiymat zanjirdagi bo'g'inlar o'rtasida o'zaro iqtisodiy munosabatlarning samarali yo'lga qo'yishda quyidagi takliflarni amaliyotda qo'llash lozim hisoblaymiz:

- qishloq xo'jaligida iqtisodiy subyektlarni raqamli koordinator yordamida agregatsiyalash maqsadida turli raqamli platformalardagi ma'lumotlarni birlashtirish bo'yicha intensiv va ekstensiv chora-tadbirlarni amalga oshirish lozim;
- qiymat zanjiri ishtirokchilarining ma'lumotlardan foydalanish tartib-tamoyillarini ishlab chiqish va uning kiberxavfsizligini ta'minlash masalasini samarali hal etish lozim.
- qishloq xo'jaligini raqamlashtirish yo'nalishida "raqamli qishloq xo'jaligi" milliy platformasini ishlab chiqish va amalga oshirish.
- qishloq xo'jaligida iqtisodiy subyektlarning raqamlashuv darajasi reytingini ishlab chiqish va baholash. Mazkur reyting asosida respublikada raqamlashtirish darajasini baholash hamda AKT rivojlanish indeksi (ICT Development Index), global tarmoqli hamkorlik indeksi (Global Connectivity Index – GCI) va elektron hukumat rivojlanishi (e-Government Development Index, EGD) indeksi kabi reytinglarga chiqish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Porter, M.E., 1985. Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance. The Free Press, New York.; Porter, M.E., Millar, V.E., 1985. How information gives you competitive advantage. Harvard Bus. Rev. 63 (4), 149.
2. Dorr, J., Nachtmann, M. (Eds.), 2022. Handbook Digital Farming: Digital Transformation for Sustainable Agriculture. Springer.
3. Rose, D.C., Chilvers, J., 2018. Agriculture 4.0: broadening responsible innovation in an era of smart farming. Front. Sustain. Food Syst. 2 (December), 1–7. <https://doi.org/10.3389/fsufs.2018.00087>
4. Bronson, K., 2018. Smart farming: including rights holders for responsible agricultural innovation. Technol. Innov. Manag. Rev. 8 (2), 7–14. <https://doi.org/10.22215/timreview/1135>.
5. Topildiyev, S. (2023). Agrar sohoni rivojlantirishning ustuvor yo'llari. Iqtisodiy Taraqqiyot Va Tahlil, 1(2), 294–300. <https://e-itt.uz/index.php/eitt/article/view/76>
6. Teshaboyeva, Z. (2023). Qishloq xo'jaligini barqaror rivojlantirishda raqamli texnologiyalar roli. Iqtisodiy //Taraqqiyot Va Tahlil, 1(8), 273–279. <https://doi.org/10.60078/2992-877X-2023-vol1-iss8-pp273-279>
7. Лемке, Генрих. Конкурентная война. Нелинейные методы и стратегии. – М.: Ось-89, 2007. – С. 390–393..
8. Добровлянин В. Д., & Антинескул Е. А. (2022). Цифровизация сельского хозяйства: текущий уровень цифровизации в Российской Федерации и перспективы дальнейшего развития. Цифровые модели и решения, 1 (2), 59-74.
9. Rose, D.C., Chilvers, J., 2018. Agriculture 4.0: broadening responsible innovation in an era of smart farming. Front. Sustain. Food Syst. 2 (Dec), 1-7. <https://doi.org/10.3389/fsufs.2018.00087>

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 5

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.